

Wijzigingen Wet bestuur en toezicht rechtspersonen voor stichtingen en verenigingen¹

Door: mr. Alex Reinders

De Wet bestuur en toezicht rechtspersonen introduceert een aantal nieuwe wettelijke mogelijkheden en eisen om het toezicht op het bestuur van verenigingen en stichtingen beter te regelen. Een aantal bepalingen die al voor BV's en NV's gelden worden vanaf 1 juli 2021 ook voor verenigingen en stichtingen van kracht (zoals standaard een raadgevende stem voor verenigingsbestuurders in de ALV).

De belangrijkste wijzigingen voor stichtingen en verenigingen worden in deze notitie toegelicht.

Introductie van uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders

- Het wordt mogelijk om het bestuur samen te stellen uit uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders. De niet-uitvoerende bestuurders houden toezicht op het uitvoerende bestuur.
- Als wordt gekozen voor een bestuur uit uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders dan dient de voorzitter een niet-uitvoerend bestuurslid te zijn en mogen uitvoerende bestuurders geen voordrachten doen voor benoeming van een bestuurder en ook niet een eventuele bezoldiging van uitvoerende bestuurders vaststellen.
- Niet uitvoerende bestuurders zijn altijd natuurlijke personen, dus geen rechtspersonen.
- Bij een vereniging benoemt de ALV uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders, bij een stichting een daartoe bevoegd orgaan.

Nieuw orgaan: Raad van Commissarissen / Raad van Toezicht

- De mogelijkheid wordt geïntroduceerd *-dit is dus niet verplicht-* om een Raad van Commissarissen of Raad van Toezicht in te stellen. Voor verenigingen en stichtingen die geen onderneming in stand houden ligt het in de rede om dit orgaan Raad van Toezicht te noemen, in deze notitie wordt daarom verder over Raad van Toezicht gesproken. Als het bestuur bestaat uit uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders is het instellen van een Raad van Toezicht niet mogelijk.
- De Raad van Toezicht kan uitsluitend uit natuurlijke personen bestaan.

¹ Voor coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen wijzigt ook e.e.a., die wijzigingen worden in deze notitie buiten beschouwing gelaten

- De Raad van Toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en de algemene gang van zaken in de vereniging en indien van toepassing, de met haar verbonden onderneming of organisatie. De Raad van Toezicht staat het bestuur met raad terzijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de vereniging en de met haar verbonden onderneming of organisatie.
- De Raad van Toezicht kan bestuurders schorsen maar deze schorsing kan door de ALV (vereniging) of het bestuur (stichting, soms is dit een ander orgaan) worden opgeheven.
- Leden van de Raad van Toezicht mogen een vergoeding ontvangen.
- *Voor de vereniging*: leden van de Raad van Toezicht hebben een raadgevende stem in de ALV maar kunnen ook algemeen stemrecht worden toegekend.
- Als een lid van de Raad van Toezicht wordt aanbevolen of voorgedragen dan wordt aan het orgaan die de leden van de Raad van Toezicht (her)benoemt de volgende informatie verstrekt:
 - zijn leeftijd;
 - zijn beroep, de betrekkingen die hij bekleedt of heeft bekleed voor zover die van belang zijn in verband met de vervulling van de taak van lid van de Raad van Toezicht;
 - de rechtspersonen waaraan hij reeds als niet-uitvoerend bestuurslid, commissaris of lid van een Raad van Toezicht is verbonden;
 - een motivatie van de voordracht, waarom is de kandidaat geschikt?
- Als is gekozen voor een Raad van Toezicht dan is het verplicht om een regeling voor ontstentenis of belet van leden van de Raad van Toezicht op te nemen (zie hierna).

Verplichte voorziening voor ontstentenis of belet bestuur

- Het wordt verplicht om in de statuten een voorziening te treffen voor situaties waarin het voltallige bestuur of, indien van toepassing, de volledige Raad van Toezicht wegvalt of niet in staat is om haar taken of bevoegdheden uit te oefenen. In die voorziening moet worden bepaald hoe voorlopig wordt voorzien in het bestuur van c.q. toezicht op de vereniging of stichting.

Aanscherping bepalingen tegenstrijdig belang

- In de wet wordt explicieter vermeld dat een bestuurder (en indien van toepassing een lid van de Raad van Toezicht) die een belang heeft dat tegenstrijdig is aan het belang van de vereniging of stichting en/of de aan haar verbonden onderneming niet mag deelnemen aan stemmingen over zaken die dat belang raken.

Standaard raadgevende stem voor bestuurders

- Bestuurders krijgen standaard een raadgevende stem in de algemene vergadering (voor situaties waarin het bestuurslid niet tevens als lid een stem kan uitbrengen). Voor stichtingen die deelnemers en een deelnemersvergadering kennen zou een soortgelijke regeling in de statuten kunnen worden opgenomen.

Ongelijke stemverhoudingen

- De statuten kunnen bepalen dat een met name of in functie aangeduide bestuurder meer dan één stem wordt toegekend. Een bestuurder kan niet meer stemmen uitbrengen dan de andere bestuurders tezamen. Aan leden van een vereniging kon al meer dan één stem worden toegekend, maar nu ook aan bestuurders.

Ontslag bestuurder Stichting

- De bepalingen over het ontslag door een bestuurder van een stichting door de rechtbank op verzoek van een belanghebbende of het OM zijn verruimd. Waar een bestuurder nu kan worden ontslagen bij doen of nalaten in strijd met de statuten, wanbeheer of het niet voldoen aan een bevel van een voorzieningenrechter kan dat op grond van de nieuwe bepaling bij:
 - verwaarlozing van zijn taak;
 - wegens ingrijpende wijziging van omstandigheden op grond waarvan het voortduren van zijn bestuurderschap in redelijkheid niet kan worden geduld;
 - wegens andere gewichtige redenen, of;
 - wegens het niet of niet behoorlijk voldoen aan een bevel van de voorzieningenrechter.
- De bovenstaande bepalingen gelden ook voor leden van de Raad van Toezicht van een stichting.

Nieuw: hoofdelijke aansprakelijkheid bestuur in het geval van faillissement

- Naar analogie van de regeling voor bestuurders van een NV of BV wordt elke bestuurder van een stichting of vereniging in geval van faillissement jegens de boedel hoofdelijk aansprakelijk voor het bedrag van de schulden voor zover deze niet door vereffening van de overige baten kunnen worden voldaan -indien het bestuur zijn taak kennelijk onbehoorlijk heeft vervuld en aannemelijk is dat dit een belangrijke oorzaak is van het faillissement-. De hoofdelijke aansprakelijkheid geldt niet als de bestuurder bewijst dat de onbehoorlijke taakvervulling door het bestuur niet aan hem te wijten is en dat hij niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen daarvan af te wenden.

Nieuw: rechtsvorderingen worden door de rechtbank behandeld

- Geschillen over alle rechtsvorderingen van € 25.000,- of meer én vorderingen waarvan het bedrag nog niet is bepaald, die voortvloeien uit een overeenkomst tussen de stichting of vereniging en één of meerdere van haar bestuurders- worden voortaan door de rechtbank binnen het rechtsgebied waar de vereniging of stichting is gevestigd behandeld (niet meer de kantonrechter, dit is gelijk aan de praktijk voor de NV en de BV).

Overgangsbepalingen

De wet bepaalt dat de volgende bepalingen na inwerkingtreding van de wet door verenigingen en stichtingen in de eerstvolgende statutenwijziging moeten worden meegenomen:

- de mogelijkheid dat bestuurders en leden van de Raad van Toezicht meer dan één stem krijgen maar dat dat aantal nooit meer mag zijn dan het aantal stemmen van alle bestuurders respectievelijk leden van de Raad van Toezicht tezamen;
- de wijze waarop wordt voorzien in situaties dat het bestuur of de Raad van Toezicht wegvalt of niet in staat is om haar taken of bevoegdheden uit te oefenen.

Noot: de eerste regeling (één persoon met meerdere stemmen) is niet bij wet verplicht, de tweede wel. Bij de statutenwijziging moet v.w.b. die eerste regeling vooral worden bekeken of de statuten bepalingen bevatten die het mogelijk maken dat een bestuurslid of lid van een Raad van Toezicht meer stemmen kan uitbrengen dan het totaal aantal stemmen van alle bestuurders respectievelijk leden van de Raad van Toezicht.